

Posudek oponenta diplomové práce:

Název: *Víra, lidé, peníze. Fulnecký klášter augustiniánů-kanovníků a vrchnost na přelomu středověku a raného novověku*

Autor: Bc. Zuzana Macháčová

Odevzdáno na Ústavu českých dějin FF v srpnu 2023

A) Posouzení obsahu

Definice cílů práce, stanovení výzkumných otázek	výborně
Metodologie práce	velmi dobře
Koncepce a struktura práce	výborně
Práce s prameny	výborně
Schopnost analýzy, interpretace a kritického myšlení	výborně
Invenčnost a původnost	výborně

Vybrané téma, tj. historie kláštera augustiniánů-kanovníků ve Fulneku na přelomu středověku a raného novověku, pokládám za velice přínosné, jelikož se jedná o látku v zásadě nezpracovanou a zapadající do současného směru monasteriologického bádání v souvislosti s konfesionalizačním paradigmatem. Zvolené cíle práce a stanovení výzkumných otázek, tj. analýzu vztahů mezi augustiniánskou kanonií ve Fulneku a místní vrchností, hodnotím zdařile a odpovídají dochované pramenné základně.

Bohužel je nutné konstatovat, že diplomová práce z hlediska heuristiky nevyužila všechny možné zdroje, s čímž souvisí i některá nepravdivá tvrzení v ní. Z hlediska literatury vztahující se k augustiniánům-kanovníkům se jedná zejména o práce Filipa Hradila, které se dotýkají částečně i Fulneku ve sledovaném období, jelikož osudy moravských kanonií byly vzhledem k jejich příslušnosti k lateránské kongregaci, ale i personální krizi, kterou prožívaly všechny kanonie na Moravě v letech cca 1420–1650, silně propojeny.¹ Na druhou stranu je nutné podotknout, že Hradilovy práce se především týkají až barokního období, které v práci

---

¹ Například Filip HRADIL, *OMNIA PROFICIUNT AUXILIANTE DEO. Augustiniánské kanonie na Moravě v letech 1650–1784*, Diplomová práce Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, Olomouc 2004; TÝŽ, „*Congregatio lateranensis in Moravia*“ a problematika voleb řeholních lateránských proboštů v 16.-18. století, in: Martin Elbel – Radmila Prchal-Pavličková (edd.), *Miscellanea ze semináře starších dějin*, Olomouc 2005 s. 59–69; TÝŽ, „*Salvator mundi salva nos omnes Lateranensis aulae servulos*“ Čtyři století existence lateránské kanonie ve Šternberku, in: Týž – Jiří Kroupa (ed.), *Šternberk: klášter řeholních lateránských kanovníků: dějiny, umění, kultura*, Šternberk 2009, s. 9–36. V jeho pracích je uvedena další relevantní literatura k tématu.

nebylo již sledované.² Není tedy pravdivá teze, že dějiny fulneckého kláštera po třicetileté válce nejsou vůbec zpracovány (s. 10–11). Dále teze týkající se konfesijních střetů, k nimž mělo dle diplomantky ve Fulneku docházet až těsně před Bílou Horou nejsou pravdivé, jelikož k náboženskému pnutí docházelo téměř od počátku založení bratrského sboru, doloženy jsou například konfrontační disputace již k roku 1589.³ Z hlediska pramenné základy upozorňuji, že lze k tématu využít i další relevantní prameny, které by však zásadně nezměnily kontury předloženého „příběhu“ o augustiniánech ve Fulneku, jen by jistě doplnily další detaily a obraz by tak byl plastičtější. Jedná se o prameny z fondů: Velkostatek Fulnek⁴ a Arcibiskupství Olomouc.⁵ Dále již jen letmý pohled do inventáře fondu *Augustiniáni – kanovníci ve Fulneku* též naznačuje, že tento primární fond mohl být vytěžen lépe. Výše uvedené informace neuvádím, proto že bych chtěl snižovat hodnotu předložené práce, jejíž část bych doporučoval publikovat (po provedení důkladných jazykových a formálních úpravách, viz dále), ale proto, že diplomantku, kterou jsem měl možnost i vyučovat, pokládám za nadějnou budoucí profesionální historičku, a uvedené by jí mohlo nasměrovat v dalším bádání.

Z hlediska metodologie práce nebudí dojem, že autorka jí zvolené koncepty (zejména konfesionalizační a mikrohistorický) skutečně zná, spíše bych soudil, že se na ně jen „vágně“ odvolává. Navíc v případě dějin jakéhokoliv kláštera v určitém období bych hovořil raději o přístupech spojených s *case studies*⁶ než o mikrohistorii. Tím se však dostáváme na tenký led, jelikož na definici mikrohistorie se historici nedokážou dodnes shodnout. Chtěl bych však zdůraznit, že tuto okolnost neberu negativně, autorka dostatečně prokázala, že ovládá základní historické metody (tj. řemeslo), k nimž se v rámci kapitoly o metodologii též hlásí, tj. kriticky zhodnotila prameny a ukázala znalost relevantní literatury (J. Hrdlička, P. Hlaváček, J. Zdichynec, O. Jakubec, J. Kilián atd.). Mohly být samozřejmě zohledněny i další práce, na příklad bych nezapomínal na dnes již klasické práce Josefa Války k tématu, zvláště když autorka

---

² Například Filip HRADIL, *Paměť a identita: narativní prameny z prostředí českých a moravských augustiniánských kanonií v raném novověku = Memory and Identity: Narrative Sources from Bohemian and Moravian Augustinian Canonry in Early Modern Times*, Zprávy Vlastivědného muzea v Olomouci. Společenské vědy 2011, s. 3–21; TÝŽ, *"Nikdy nezanikne zbožnost ani svatá pověst řádu." Poslední generace lateránských kanovníků na Moravě*, Střední Morava: vlastivědná revue 12, 2006, s. 21–41.

³ Josef VOLF, *Náboženské hádání Lukáše Helice ve Fulneku r. 1589*. Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci 1–4, 1925, s. 75–82; Jaroslav PLESKOT, *Disputace bratra Lukáše Helice s augustiniánským mnichem ve Fulneku 1589*, Sborník prací filozofické fakulty ostravské univerzity – literární věda 3, 1997, s. 5–13.

⁴ ZA Opava, Velkostatek Fulnek, inv. č. 11, Urbář augustiniánské kanonie s opisy privilegií, zápisy platů a povinností (z roku 1600); inv. č. 1870, kart. č. 3, Korespondence týkající se sporů augustiniánského kláštera s panstvím (1613).

⁵ ZA Opava, pob. Olomouc, inv. č. 1556, sign. A IVa18/5, potvrzení volby probošta (1607); inv. č. 1564, volba probošta (1609); inv. č. 1985, kart. č. 396, sign. Bb3, Augustiniáni ve Fulneku – klášterní privilegia, majetek, volba převorů, sliby řeholníků, koncepty dopisy kardinála Ditrichštejna 1602–1617.

⁶ John GERRING, *Case study research. Principles and practices*, Cambridge 2009.

používá pojem koexistence z nutnosti.⁷ V rámci metodologie bych upozornil ještě na nešťastné použití pojmu kulturní dějiny, které bych rozhodně nezaměňoval s dějinami umění (s. 9).

B) Posouzení formálních náležitostí

Seznam pramenů a literatury, práce s literaturou	velmi dobře
Poznámkový aparát	velmi dobře
Formální struktura práce	výborně
Stylistická a jazyková úroveň	velmi dobře
Přílohy	výborně

Po stránce formální je diplomová práce mnohem slabší než po stránce obsahové. Je na škodu, že práce před odevzdáním neprošla důkladnou korekturou, což její celkovou úroveň trochu devaluje. Nejzásadnější chyby se objevují v seznamu literatury, ten je značně neúplný, není jednotně citován, je řazen dle jména nikoliv příjmení a jsou do něj zařazeny i vydané prameny, který by si jistě zasloužily vlastní oddíl u pramenů nikoliv v rámci literatury. Z nekřiklavějších případů formálních a jazykových chyb uvádím, že v textu například chybí písmena, viz citace ze s. 82 „*I proto jsem se rozhodla Švajnice společn s Cetryš z Kynšperka a Petrem Pražmou zařadit do druhéh z mezidobí a nevyčlenila jsem jim samostatně stojící kapitolu jako pánů z Kravař, Žerotínům, či Skrbenský z Hříště.*“ Nebo se opakuje 2x za sebou stejná věta na s. 98, „*Ondřej Jakubec neuvádí, že by se ve věci angažovaly samy kláštery. Ondřej Jakubec neuvádí, že by se ve věci angažovaly samy kláštery.*“ Ve větách zůstaly i poznámky, které měly být zapracovávány, takto však tvoří nesmyslné věty: například na s. 28: „*A pokusy o obnovu už nejsou?*“ s. 107: „*Se zemí byl během stavovského povstání roku KDY? srovnán také olomoucký kapucínský klášter*“. Dále je možné uvést špatné skloňování v Pšově místo v Pšovce (s. 106). Objevují se i překlepy, například na s. 41: „*Šternberský probošt Alexandr Ginanius Pisauro byl mezi lety 640–1648 jmenován administrátorem fulneckého konventu.*“ Slabší stránkou práce je i poznámkový aparát, který má řadu nedostatků, za nejvíce rušivé považuji nedůsledné používání zkrácených a plných citací či odkazů tamtéž (s. 55, 73; 83–84). Z hlediska struktury práce se nepovedl název šesté kapitoly *6. Klášter a vrchnost* a v kontextu té sedmé *7. Klášter a nekatolická vrchnost*. Působí to zmatečně, když sedmá kapitola by mohla být považována za část šesté, nebo chybí výraz „katolická“ u první z kapitol. Na druhou stranu

⁷ Např. Josef VÁLKA, *Doba náboženské koexistence a tolerance*, Přerov 1995; TÝŽ, *Dějiny Moravy II., Morava renesance, reformace a baroko*, Brno 1995.

z hlediska formální stránky diplomové práce lze vyzdvihnout i pozitiva, například oceňuji zařazení příloh, zejména jejich obrazovou část a mapu panství fulnecké kanonie.

C) Celkové shrnutí

Přes všechny uvedené výtky v předešlém odstavci si však myslím, že je zásadnější obsahová stránka diplomové práce než její formální podoba, a proto ji hodnotím v zásadě velice kladně. Diplomantka totiž prokázala kritickou práci s nevydanými prameny a dobrý přehled o literatuře, a to i vzhledem k tomu, že dokázala srovnat fulnecké poměry se situací v jiných lokalitách (např. Kadaň, Jindřichův Hradec, Olomouc, Pšovka, Praha atd.). Tím dějiny augustiniánské kanonie ve Fulneku zasadila do obecných dějinných souvislostí a sestavila faktograficky nabitý text. Prokazatelně rozšířila znalosti předbělohorských dějin řeholních řádů z hlediska konfesionalizačního potýkání klášterů s nekatolickým prostředím (v tomto případě zejména vrchností). Právě tuto část pojednávající o vztazích fulneckých augustiniánů k Žerotínům a zejména pak ke Skrbeňským z Hříšče bych doporučil publikovat. Byť zjištěné informace, týkající se například užívání klášterních majetků cizími osobami, snaha o sekularizaci kláštera, získat městské elity ke konverzi či alespoň vytlačit stoupence jiné konfese z městské rady, spory o zvonění, rozkradení církevních klenotů, osobní útoky na řeholníky, se na první pohled nezdají být výjimečné, tak další bádání (nebo lépe řečeno dotáhnutí tohoto výzkumu) by mohlo skutečně ukázat cenné regionální rozdíly (jak autorka uvádí v závěru na s. 137). Závěrem je nutné též podotknout, že diplomová práce má i interdisciplinární přesah, jelikož zasadila fulnecké náboženské spory i do oblasti právních dějin.

Jako téma k diskuzi při obhajobě navrhuji otázku: je možné nalézt paralely v historiích augustiniánských kanonií ve Fulneku a Šternberku, kde v předbělohorském období byla též nekatolická vrchnost (konkrétně Minsterberkové) a navíc se jednalo o podobně velké poddanské město?⁸

Práci **doporučuji** k obhajobě a navrhuji hodnotit známkou výborně nebo velmi dobře. Konečná známka by měla být zvolena dle výsledku obhajoby.

V Praze, dne 28. 8. 2023

Podpis:

---

⁸ Raně novověké dějiny města Šternberku jsou dobře zpracovány v literatuře Např. David PAPAJÍK a kol., *Dějiny Šternberka*, Šternberk 2022, s. 130–238.